

Drillharjutused hääldustreeningus – olemus, funktsioonid, tähtsus

Einar Kraut

Multikey Online School, kõne- ja hääldusõpetaja

Sissejuhatus: millest jutt?

- Häädustreening – kas uus paradigma? (Miks mitte „õpe“?).
- Kontrastiiv-dünaamiline meetod. Liigutused ja füüsiline orgaanika. Kuidas leida otsetee uude dünaamilisse süsteemi. Põhižestid > integraaltunnused?
- Drillharjutuste liigid: etapilised ja üldkatvad.
- Motoorika „must kast“. Drill – orgaanilise täiuse täideviija.
- Häädustreening kui töö (psühholoogilisi ja kultuurilisi aspekte).
- Kokkuvõte. Motoorika – häädustreeningu otsustavaim lüli.

Häädustreening kui paradigma

Häädussüsteem – kõneelundite keeleomane liigutuskava.

Eri keelte h-süsteemid erinevad radikaalselt – kõigis seostes ja komponentides.

NB! Mitte häälikute „kõrvaltunnused” (Eek – vrd *minor features* Ladefoged/Maddiesonil, *полезные признаки* Bondarkol). Mitte „häädusalus”, *articulatory basis*, *Artikulationsbasis*).

Süsteemi kujundab kindel valik **põhiliigutusi** (nn invariantseid h-žeste).

Nende dünaamiline olemus ja mootoriline sidestus on igas keeles unikaalne.

H-õpe tutvustab, selgitab. – **H-TREENING** viib õppija süsteemi sisse – teeb selle liigutuskava füüsiliselt omaks.

NB! Süsteemi karakteristikas ülitähtis koostöö: *expiratio – fonatio – articulatio!*

Kontrastiiv-dünaamilisest meetodist

Tööriist: KEHA. 2 omaette süsteemi: taust- ja sihtkeel (kuidas leida silda?).
Kuulamistreening. Analüüs. Lõdvestuse ja liigutuskontrolli võtted.
Eesmärk: uus motooriline automatism.

Tööviis: tuua õppija otse sihtkeele süsteemi: anda uued põhiliigutused (invariantseid h-žestid) – ülesannetega, kus emakeele motorika ei pääse segama.

Strateegia: edenemine aste-astmelt – nõudlikum dünaamika (komplekssemad ja nõudlikumad ülesanded) võetakse ette, kui põhiliigutused on piisavalt omandatud.

Omandamiskindlus igal õpiastmel (esmane automatism) – ainus viis seda saavutada on DRILL. - - - **Kuidas jääb aktsendiga?**

Drillharjutused liigiti

Etapilised – automatiseerivad liigutusi eri õpiastmetel. Harjutuste näiteid:

- a) terav rõhk lõdvestamisega (lõuaheited);
- b) keele lõdvestus, horisontaaltöö ja vokaalimoodustuse stabiilsus;
- c) kahe sugune C-moodustus (põgus – toetuv); eriti tõkkhäälikud;
- d) keele vabaasend ja eeskeelekonsonandid;
- e) vabaasend keele ümbersuunajana: äi-tada, au-tede
- f) löökrõhk (järjekorras: tõkkhäälikud, kõlahäälikud, pikad vokaalid)
- g) palatalisatsioon

Drillharjutused liigiti (jätk)

Üldkatvad – lihvivaks jätkutreeninguks, kui kogu süsteem on etapikaupa läbitud. Paralleelselt laiemal, lausefoneetilise tööga (meloodiline rõhk, intonatsioon).

Harjutused on lihtsa ehitusega (hõlpsad meeles pidada ja iseseisvalt varieerida), kuid fonotaktiliselt üldkatvad, universaalsed.

Eesmärk: ORGAANILINE HÄÄLESTUS – jõuda lähedale häälduslaadi kui terviku tunnetamisele (õige aktsenditunne!).

See tööjärk toob välja ka kõik vajakajäämised varasemas, aitab keskenduda õppija jaoks individuaalselt olulisele.

Motoorika „must kast” ja abiks tulev loodus

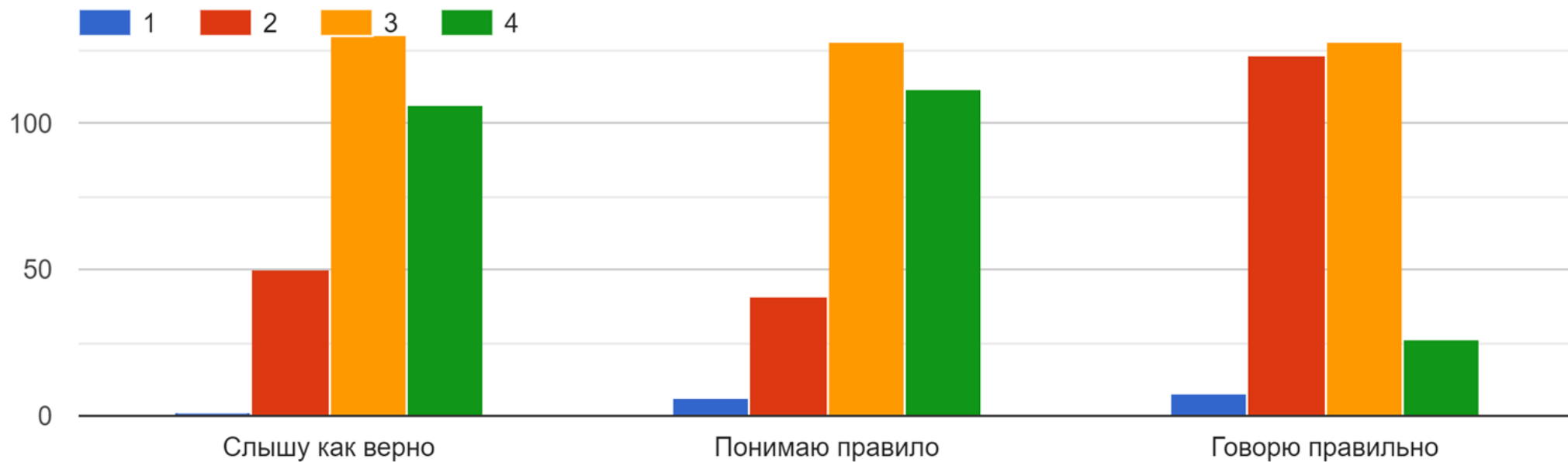
Töö käib liigutustega (dünaamikaga), päriselt on aga sihikul motoorika: õppija peajus peab välja kujunema automaatne juhtimisprogramm – selline, mis lõpuks viib sihtkeele puhta häälduseni.

Me ei tea kuigi hästi nende programmide riistvaralist olemust, ammugi mitte nende toimimise üksikasju.

Mida me teame, on dünaamikatasandil toimiv ideaalne koostöö – **motoorilis-dünaamiline holism** – igas keeles on hääldusliigutused ja -seigid liitunud tihedalt põimunud tervikuks. Edu ükskõik millise üksiku faktori juures toob kohe kaasa paranemise ka ülejäänud hääldusseikade puhtuses.

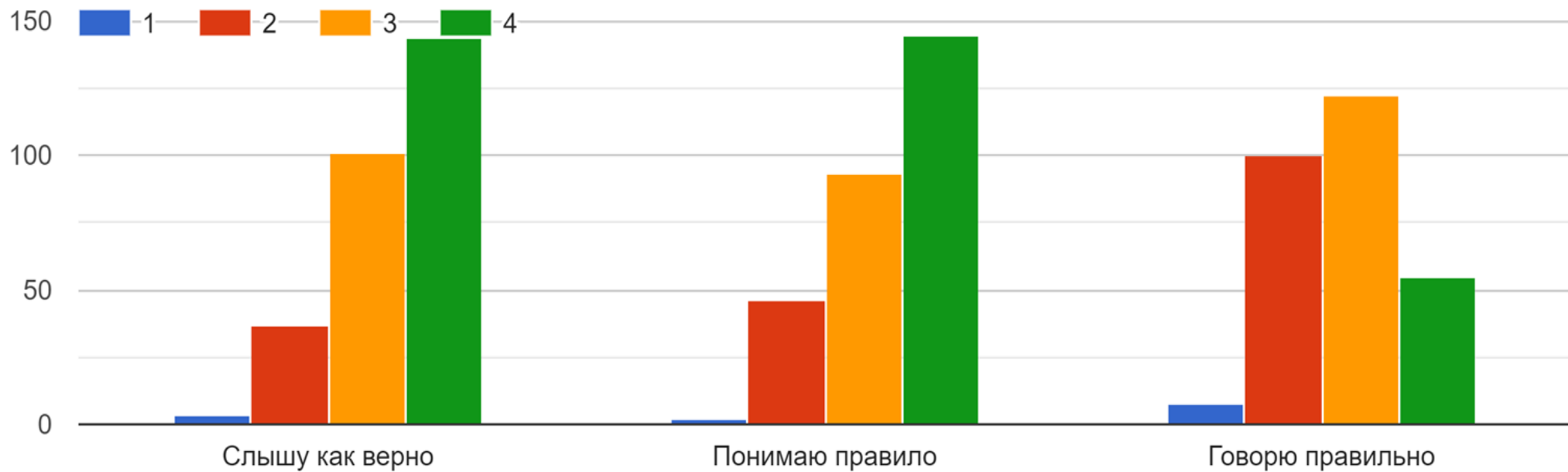
Drill – kõige usaldusväärsem tee motoorilise täiuse juurde.

1. Ударение (бросок - heitröhk и толчок - löökröhk). Ударная гласная короткая и расслабление, инерция.

8. Правильное смягчение с затвердеванием (S,T, N, L) - поставьте маленькую і для смягчения перед согласной

Drillharjutused hääldustreeningus – olemus, funktsioonid, tähtsus

Einar Kraut

Multikey Online School, kõne- ja hääldusõpetaja